

Rasmus Kristian Rask

Rasmus Rask blev født i Brændekilde d. 22. november i 1787. Der hvor hans fødehjem lå i Brændekilde, nærmere bestemt på Brændekilde Bygade, blev der rejst en mindesten hundrede år efter hans fødsel, hvor indskriften lyder:

SPROGGRANSKEREN RASMUS KRISTIAN RASK

FØDTES I BRÆNDEKILDE 22.NOVEMBER 1787
DØDE I KJØBENHAVN 14.NOVEMBER 1832

FÆDRELANDET SKYLDER MAN ALT HVAD MAN KAN UDRETTE

Hans barndom:

Rasmus Rask voksede op under beskedne kår i et lille husmandssted i landsbyen. Hans far, Niels Hansen Rask, var skrædder – og ”klog mand”. Mange syge søgte hjælp hos ham ,og han var også en opvakt natur med sans for læsning. I det forholdsvis fattige hjem fandtes der en pæn bogsamling af bl.a. historisk litteratur.

Da Rasmus Rask blev født, var han, efter hvad der fortælles, så lille, at han kunne ligge i sin fars træsko, og han havde længe et skrøbeligt helbred. Da to af hans ellers stærke og sunde søskende

døde med kun et par måneders mellemrum, skal hans far have truet op mod himmelen og sagt: ***”Den gamle tager dem fra mig, som der var noget at håbe af, og lader mig beholde skiddet.”***

Faderen forandrede dog snart mening om den lille Rasmus, da han blev opmærksom på drengens begavelse, så han lærte selv sin søn at læse, skrive og regne inden han var fyldt 7 år. Desuden lærte han Rasmus tysk, hvilket også blev hans redning, da landsbyens skolelærer aflagde hjemmet et besøg, for at få at vide, hvorfor Rasmus ikke kom i skole. Faderen svarede: ***”Kun hvis du kan lære ham noget.”*** Han bad sønnen hente sin bog. Det var en tysk bog, som læreren slet ikke forstod, men Rasmus kunne læse og oversætte teksten flydende. Læreren forlod hjemmet med en bemærkning om, at det vist alligevel ikke var nødvendigt, at Rasmus kom i skole.

Hans ungdoms år og voksen liv:

Som 13-årig blev Rasmus optaget på Odense Katedralskole, hvor man også bemærkede hans usædvanlige kundskaber og begavelse.

Uden for skoletiden var ”den lille professor” som han kaldtes, altid stærkt optaget. Når skolearbejdet var lavet, gik han i gang med frie studier på egen hånd. Inden Rasmus forlod Odense Katedralskole havde han ud over sit skolepensum også lært sig selv islandsk, som var det sprog, der lignede oldnordisk mest. Han havde hverken en lærer, en ordbog eller en grammatik i islandsk. Disse måtte han udarbejde selv.

Af andre studier arbejdede Rask allerede her med dialekter f.eks fynsk og retskrivning; herunder betragtninger over talesprog og skriftsprog. Faktisk opfandt han bolle-ået, som først blev indført i dansk retskrivning mange år senere (1948).

I 1811 udkom det første af Rasmus Rasks sproglige arbejder. Hovedværket ”Undersøgelse om det gamle Nordiske Sprogs Oprindelse” blev færdigt i 1814.

I 1816 drog Rask ud på en lang rejse, som bl.a. førte ham til Stockholm, Finland, Petrograd, Astrakan, Persien, Bombay og Ceylon. Alt mens han rejste, studerede han stadig med samme grundighed, skønt han led en del af sygdom og pengemangel. Rask vendte tilbage til Danmark i 1823. Herefter fik Rasmus Rask tilbudt flere høje stillinger i udlandet. Men Rask afslog tilbuddene; i den anledning skrev han i et afslag de berømte ord: ***”Sit fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette.”***

I 1826 blev han professor i litteratur ved Københavns Universitet, i 1829 blev han bibliotekar ved Universitetsbiblioteket og endelig i 1831 overordnet professor i østerlandske sprog. Desværre døde Rasmus Rask af en brystsygdom allerede året efter, knap 45 år gammel. I sit korte liv beskæftigede

Rasmus Rask sig med over 50 sprog. Først 10 år efter hans død rejstes på Assistens kirkegård i København en mindesten på Rasmus Rasks grav med bl.a. følgende indskrifter på fire forskellige sprog:

Sanskrit (nederst på stenen):

” Der gives ingen ven, som kan lignedes ved virksomhed: hvo der arbejder, synker ikke hen.”

Arabisk (øverst på stenen):

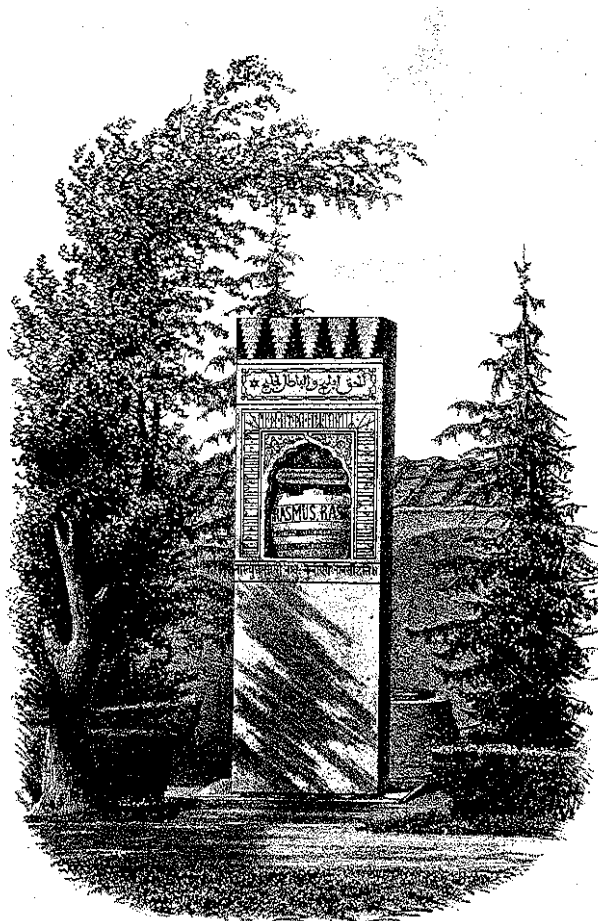
” Sandheden er klar, men det falske er dunkelt.”

Islandsk (skrevet med runer langs siderne og foroven):

” Vil du være fuldkommen i kundskab, da lær alle tungemål, men glem dog ikke dit eget.”

Dansk (på en plade over urnen):

” Sit fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette.”

Rasmus Rasks genialitet ligger ikke først og fremmest i, at han beherskede de mange forskellige sprog, men i hans skarpe blik for sprogenes ejendommeligheder og indbyrdes sammenhæng. Hans værker og resultater undersøges og bruges stadig. Derfor regnes han for et af de største sproggenier, der har levet i Danmark og blandt grundlæggerne af den moderne sammenlignende sprogvidenskab.

Gitte Lillesø Larsen